

Elfeledett terminálok

A parancssor megszállottai grafikus játékszereket kapnak, melyekkel helyet takaríthatnak meg, háttereket használhatnak vagy akár több terminált is elindíthatnak egyetlen paranccsal.

Kérlek, *François*, ne sírj. Mi bánt ennyire? Az étterem fantasztikusan néz ki, *mon ami*. Minden készen áll. Ugyan mi lehet ilyen rossz? *Quoi?* Átfutottad a menüt, és láttad, hogy terminálprogramok szerepelnek rajta, ez hangolt le ennyire? Ó, *Mon Dieu, François*, a terminálok nem valakinek vagy valaminek a végét jelentik, hanem a héjhoz tartozó ablakokat, mint a *GNOME* terminál, az *xterm* vagy a *KDE Konsole*. Érkezőben a vendégeink, *François*. Üdvözlök mindenkit a *Chez Marcel*-ben, ahol a finom linuxos fogások mellé kiváló borok társulnak. Foglaljatok helyet, helyezze magatokat kényelembe. *François*, kérlek menj le a pincébe, és hozd fel az 1999-es *Côte du Rhône*-t. *Vite!*

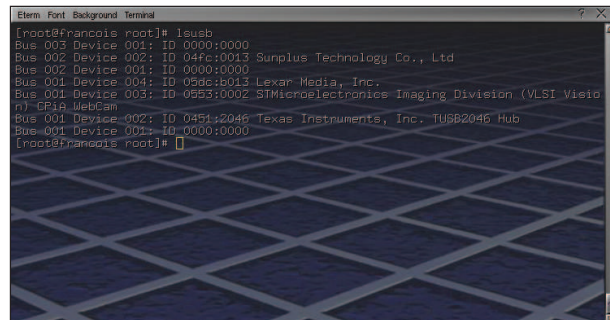
Mai menünk a rendszerfelügyeletről szól, és bizony nem kis gondot okozott az összeállítása, hiszen ezt a témát számtalan szemszögből lehet megközelíteni. Aztán feltettem magamnak a kérdést: melyik az az eszköz, amit a rendszergazdák a legtöbbet használnak? A válasz kézenfekvő volt, a parancshéjat, amely valamilyen terminálemulátorban fut. Bár ma már alapvető eszköznek számítanak, a terminálprogramok komoly fejlődésen mentek keresztül a jó öreg *xterm* ideje óta.

Akik még túl fiatalok ahhoz, hogy emlékezhessenek rá, azoknak elmondanám, hogy azért hívjuk őket terminálprogramoknak vagy -emulátoroknak, és nem héjablakoknak, mert eredetileg azoknak a termináloknak a szoftveres, asztali gépekre készült megfelelői voltak, amelyeket régen fizikailag csatlakoztattak a nagygépekhez. Na, míg én mesélek, *François* meg is érkezett a borral.

Az évek során jó néhány terminálprogramot használtam. Eredetileg csak a sima *xterm* volt, ami a legtöbb linuxos rendszeren ma is megtalálható. Ha ki akartuk csicsázni, megváltoztattuk a betűtípus vagy a háttér színét, de másra nem nagyon adott lehetőséget. Ha például az *xtermet* acélkék háttérrel és piros betűtípussal akarjuk futtatni, a következő parancsot kell kiadnunk:

```
xterm -background "SteelBlue" -foreground "Red"
```

Később felfedeztem egy másik, *rxvt* nevű programot, a legtöbb rendszeren ez is megtalálható. Ez már kicsivel több beállítási lehetőséget kínált. Nemcsak jobban

1. ábra Átlátszóság, hátterek, témák és egyebek Eterm alatt

nézett ki, mint az *xterm*, de *XPM* bittérképet is képes volt háttérként használni, ami abban az időben egész jó dolog volt:

```
rxvt -pixmap
/usr/share/themes/BrushedMetal/gtk/bg.xpm -fg
black
```

Később jött az első olyan terminálemulátor, amit igazán szeretni tudtam, és amit ma is örömmel használok. A neve *Eterm*, és bár az *xterm* helyettesítőjének tervezték az *Enlightenment* ablakkezelőhöz, *GNOME*, *XFCE*, *KDE* vagy bármi más alatt is működni kell. Érdekes szétnézni terjesztésünk *CD*-lemezén, mert alapesetben valószínűleg nem települ. Az *Eterm* legújabb változatát az *Eterm* webhelyről is beszerezhetjük (lásd az internetes forrásokat).

Az *Eterm* nemcsak jól néz ki, de tud néhány nagyszerű dolgot is. Például sokféle háttérkép kezelésére képes – sőt, eredetileg is jó néhány tartozik hozzá, ezek egy része csempezerűen tölti ki a hátteret, mások teljes méretűek. Ha ilyet szeretnénk látni a képernyőnkön, csak kattintsunk az *Eterm* menüsorának *Background* (Háttér) majd *Pixmap* (Bittérkép) elemére, majd válasszunk ki egyet a rendelkezésünkre álló képek közül.

Ugyancsak módosíthatjuk a betűtípus méretét, a fényerőt, a képélességet, a gördítősáv stílusát és sok egyebet. Ha kívánjuk, saját, testreszabott menüt is létrehozhatunk. Ha elégedettek vagyunk a módosított beállításokkal,

kattintsunk a menüsor *Eterm*, majd *Save User Settings (Felhasználói beállítások mentése)* elemére.

Az *Eterm* témákkal is felöltöztethető. Kattintsunk az *Eterm* webhelyén található *Themes (Témák)* hivatkozásra, és számtalan téma tárul eléink. A tetszésünket elnyerőket *.tar* és *.gz* csomagok formájában szabadon letölthetjük és telepíthetjük. Telepítésükhöz hozzunk létre egy *.Eterm* könyvtárat a *\$HOME* könyvtárunkban, majd ez alatt egy *themes* könyvtárat. Az egyes témákat elég kibontanunk ide, máris elérhetőkké válnak. Ha az *Eterm*-et a következő alkalommal már a kiválasztott témával akarunk indítani, akkor a következő parancsot kell kiadnunk:

```
Eterm -t téma_neve
```

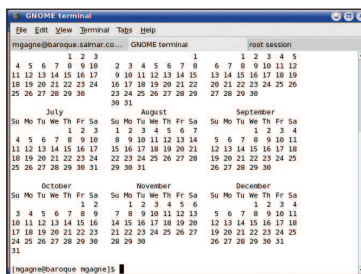
Én a legjobban mégis azt szeretem az *Eterm*-ben, hogy átlátszóvá lehet tenni. Különösen azért tetszik ez a szolgáltatás, mert így figyelemmel kísérhetem a háttérben gördülő rendszernaplókat, és persze a kedvenc háttérképem is látható marad. Ehhez csak annyit kell tennünk, hogy rákattintunk a menüsor *Background (Háttér)* elemére, majd engedélyezzük a *Toggle Transparency (Átlátszóság átkapcsolása)* beállítást. A kapcsoló *KDE* alatt nem működik, de *GNOME*, *WindowMaker* és egyebek alatt igen. Ha például az Apache naplóit akarom figyelni a webkiszolgálómon, és átlátszó *Eterm*-et akarok futtatni, a következő parancsot szoktam kiadni:

```
Eterm -O -e sudo tail -f /var/log/httpd/access_log
```

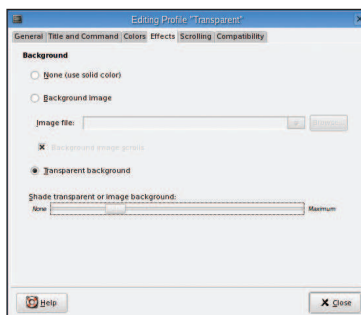
A terminálemulátorokhoz ugyan nem sok köze van, de megjegyezném, hogy a fenti parancs futtatásához hozzá kell adnunk magunkat a */etc/sudoers* fájlhoz – kivéve persze azt az esetet, ha rootként futtatjuk az *Eterm*-et. Én az alsó sort írtam hozzá a fájlhoz, közvetlenül a root jogainak meghatározása alá:

```
# User privilege specification
marcel ALL=(ALL) ALL
```

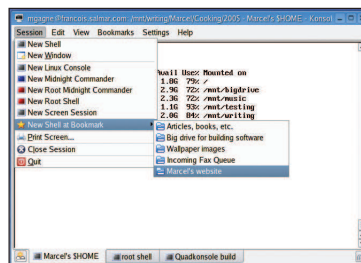
A terminálprogramok újabban egy másik izgalmas szolgáltatást is támogatnak, és ez a lapok kezelése. Lapok alkalmazásával nincs szükség több terminálprogram elindítására, vagyis jóval kevesebb felületre van szükség a képernyőn.

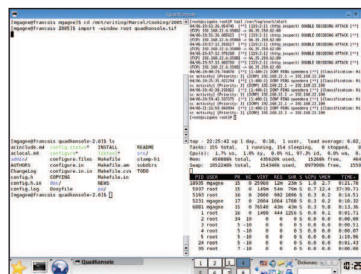
2. ábra A GNOME terminál lapjai révén takarékoskodhatunk a képernyő felületével

3. ábra Ha átlátszó GNOME terminált akarunk, először egy profilt kell létrehozunk

4. ábra Konsole-lapok, könyvjelzők és egyebek

5. ábra A Quadkonsole négy Konsole-t indít egy rácson

Vessünk egy pillantást például a *KDE Konsole* programjára, vagy akár a *GNOME* terminálra. Mindkettőre igaz, hogy nemcsak alapszintű héjelérést biztosít, de lapokra kerülő munkamenetekben több héj futtatását is lehetővé teszik. Ha a *GNOME* terminálban több lapot akarunk használni, nyomjuk meg a *SHIFT-CTRL-T* billentyűkombinációt, és máris megnyílik egy új munkamenet (2. ábra).

A *GNOME* terminál ugyancsak támogatja az átlátszóságot, vagyis, ha olyan parancsfájlt akarunk indítani, amely a kedvenc háttérképünk felett gördíti a naplók tartalmát, ezt is megtehetjük. A *GNOME* terminál esetében ezek a szolgáltatások profilok révén érhetők el. Ha létre szeretnénk hozni egy profilt, kattintsunk a *GNOME* terminál menüsorának *Edit (Szerkesztés)* elemére, majd válasszuk a *Profiles (Profilok)* parancsot. Kattintsunk a *New (Új)* elemre, majd adjunk a profilnak egy nevet, mint például „atlatso”. Miután az *Editing Profile (Profil szerkesztése)* párbeszédpanel megjelent, kattintsunk az *Effects (Hatások)* fülre, majd a *Transparent background (Átlátszó háttér)* választógombra (3. ábra).

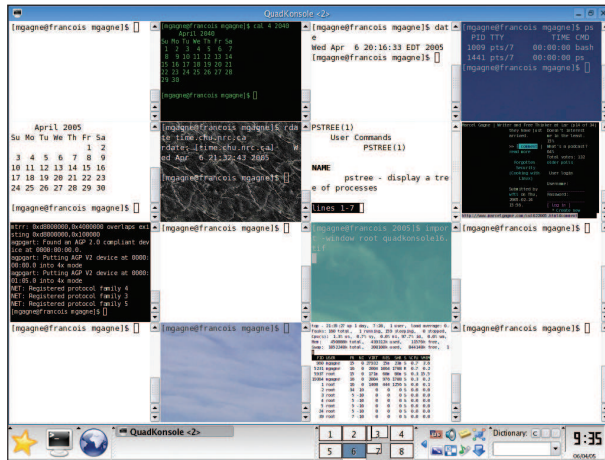
A csúszka segítségével állítsuk be az átlátszóság szintjét, majd zárjuk be a profilablakot. Ez után a következő parancssal indíthatjuk el a *GNOME* terminált:

```
gnome-terminal --window-with
--profile=atlatso \
-e "sudo tail -f
/var/log/messages"
```

Ha tetszik az eredmény, a fenti parancsot írjuk be egy parancsfájlba, aminek persze adjunk egy általunk értelmesnek tartott nevet.

A *KDE* világában a *Konsole* áll rendelkezésünkre, mely szintén kiválóan kezeli a lapokat. Ha új lapon szeretnénk *Konsole* munkamenetet indítani, kattintsunk a menü *Session (Munkamenet)* elemére, majd válasszuk a *New Shell (Új héj)* parancsot. A lapokat duplán rájuk kattintva, majd névvel ellátva szabhatjuk testre.

Ha több héjat is futtatunk – például az egyik helyen programot fordítunk, a másikban figyelünk valamit, a harmadikban pedig rootként tevékenykedünk –, akkor a lapok elnevezése fontos kényelmi szolgáltatás lehet. Megjegyezném még, hogy a *Session* menüre kattintva számos egyéb beállítást és lehetőséget is elérhetünk, mint például a könyvjelzővel jelölt helyen történő munkamenet-indítás (4. ábra).

6. ábra Ha túl sok információt kellene befogadnunk, a Quadkonsole segítségünkre siet

Könyvjelzők? Miközben rendszergazdai teendőinket végezzük, egy idő után észrevesszük, hogy újra és újra ugyanazokba a könyvtárakba kell belépünk. Persze, gyorsan gépelünk, így bárhova pillanatok alatt eljutunk, könyvjelzőkkel mégis könnyebb. Amikor éppen a könyvtárfa sokadik szintjén lévő, mégis sokszor használt könyvtárban vagyunk, kattintsunk a menüsorra, majd az **Add Bookmark (Könyvjelző hozzáadása)** parancsra. A megjelölt helyhez nevet is rendelhetünk, majd a későbbiekben egyetlen kattintással megnyithatunk egy héjat az adott könyvtárban.

Természetesen nem léphetünk tovább úgy, hogy az átlátszóságról ne essék szó. A **Konsole**-ban az átlátszóságot a menüsor **Settings (Beállítások)** elemére és a **Schema (Séma)** parancsra kattintva, majd az egyik átlátszóságot kiválasztva engedélyezhetjük. Miközben a **Settings** menüben mozgunk, bizonyára észre fogjuk venni, hogy a **Konsole** terminálprogram számtalan beállítással rendelkezik. Megváltoztathatjuk a betűkészletet, átválthatunk teljes képernyős módra, megváltoztathatjuk a kódolást és a billentyűzet kiosztását, továbbá riasztásokat adhatunk meg arra az esetre, ha a lapokon futó munkamenetekben valamilyen változás állna be. Senkit nem fosztanak meg a **Konsole** önálló megismerésének örömétől, de hadd mutassak egy parancsfájlt, amivel letisztult, átlátszó **Konsole**-t indíthatunk a naplófájl figyelésére:

```
konsole --schema Transparent.schema --nomenubar \
--notabbar --noframe \
-e sudo tail -f /var/log/messages
```

Mai menünk utolsó fogása egy nagyszerű program lesz – egész egyszerűen nem is értem, korábban hogyhogy nem láttam még hasonlót sem. Miután felfedeztem, azonnal rendszeresen használni kezdtem, és azóta sem akarok megválni tőle. A **KDE kpartsra** építve **Simon Perreault Quadkonsole** névvel új programot írt. Mint neve is utal rá, négy **Konsole** programot indít el egy rácsozatban (5. ábra); így nincs szükség arra, hogy a **Konsole** ablakait egymás mellé rendezzük vagy a héjak között a lapokra kattintva váltogassunk. További szépsége, hogy a **Quadkonsole** a tálcán egyetlen programként jelenik meg, vagyis

a **Kicker** panel áttekinthető marad. Ez különösen hasznosnak bizonyul majd, ahogy tovább ismerkedünk a programmal.

Mindegyik futó **Konsole**-t kívánságunk szerint módosíthatjuk, ehhez rá kell kattintanunk a jobb oldali egérgombbal, ki kell választanunk a **Settings (Beállítások)** parancsot, majd végre kell hajtanunk a megfelelő változtatásokat. Megtehetjük például, hogy az egyik ablakot átlátszóra állítjuk, a másikban fekete háttérre kisebb méretű, fehér betűkkel írunk és így tovább. Tulajdonképpen mindegyik ablak egy önálló **Konsole** példány, és beállításait is ennek megfelelően változtathatjuk.

Ha ez sem elég, a **Quadkonsole**-t négynél több **Konsole**-lal is indíthatjuk, ehhez csak meg kell adnunk a sorok (rows) és az oszlopok (columns) számát:

```
quadkonsole --rows 4 --columns 4
```

A fenti parancs hatására a **Quadkonsole** pontosan 16 különálló terminálkapcsolattal indul (6. ábra). Éppen ez az, amikor a **Kicker** panel tisztán tartása jól jön. Nyilván, ha azt akarjuk, hogy az információk tényelegetesen el is férjenek a képernyőnkön, akkor érdemes eljátszanunk a betűméretekkel. Nálam például az egyik ablakban a top egy különösen kis méretű betűtípussal valós időben figyeli a folyamatokat és az erőforrások használatát. Igaz, ha látni akarok belőle valamit, elő kell vennem a nagyítót – erre van például a **kmag**. Alapesetben a fókusz követi az egérmutatót, ebből furcsa balesetek származhatnak, ha gépelés közben véletlenül meglökjük az egeret. Az alapbeállítást érdemes tehát felülbírálni, erre a **Quadkonsole** indításakor használható **--clickfocus** kapcsoló használható. Alkalmazásakor egy-egy **Konsole** kiválasztásához rá kell kattintanunk a megfelelő ablakra. Én is a kattintásos fókuszváltást szeretem, csak hogy sokszor idegesítő tud lenni, ha folyton az egérért kell nyúlálni. Szerencsére a **Quadkonsole** erre is kínál megoldást, a **Konsole** példányok között a **SHIFT-CTRL**-kurzorgombok kombinációval tudunk fel, le, jobbra és balra váltogatni. **Incroyable!** Úgy tűnik, *mes amis*, ismét elérkezett a záróra. Bár tudna valaki írni egy olyan programot is, ami szabadidőnk egyetlen órácskájából négyet, vagy akár 16-ot varázsolna! Itt a rengeteg finom bor és a számtalan kiváló program, volna mit ízlelgetnünk, ha időnk engedné. Semmi baj, *mes amis*, egy kis idő még belefér, és csevegés közben **François** örömmel tölti újra poharatok. Dőljetek hátra, és élvezzék a **Côte du Rhône** zamatát! Emeljük fel poharunkat, *mes amis*, és igyunk egymás egészségéért! **A votre santé! Bon appétit!**

Linux Journal 2005. július, 135. szám

A cikkhez tartozó források elérhetősége:

➔ www.linuxjournal.com/article/8259

Marcel Gagné (mggagne@salmar.com)

Mississaguában, Ontario államban él.

Ő a szerzője a Kiskapu kiadásában tavaly szeptemberben megjelent Linux-rendszerfelügyelet (ISBN 96-9301-40) című könyvnek.